

### บทที่ 3

#### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาวิถีชีวิตกับการเกิดโรคเบาหวาน โดยได้ศึกษาอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม การเรียนรู้และการถ่ายทอดทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ลักษณะของชีวิตครอบครัว สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของชุมชน ตลอดจนปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อวิถีชีวิต พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน โดยมีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร
2. การเลือกพื้นที่ในการศึกษาและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
3. วิธีการและการเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

#### การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร

การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ดำเนินการ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ เพื่อรวบรวมแนวความคิด ทฤษฎีของนักวิชาการ ข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัย เพื่อเป็นกรอบแนวความคิดในการกำหนดแนวทางในการวิจัย ตลอดจนการสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้นรวบรวมข้อมูลและแนวความคิดที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำ ชี้แจงในประเด็นที่ศึกษา เพื่อให้เกิดความถูกต้อง ชัดเจน

#### การเลือกพื้นที่ในการศึกษาและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

##### พื้นที่ศึกษา

ผู้วิจัยเลือกชุมชนที่ศึกษาแบบเจาะจง คือ ชุมชนบ้านจัว ตำบลสมัย อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีอัตราการป่วยด้วยโรคเบาหวานสูงมากใน อำเภอสบปราบ จังหวัด ลำปาง

### กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

1. กลุ่มผู้ป่วยที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ป่วยเบาหวานของโรงพยาบาลสบปราบ และรับการรักษาจากสถานีนามัยบ้านจัว และโรงพยาบาลสบปราบ
2. เจ้าหน้าที่ในระบบบริการสุขภาพทั้งจากสถานีนามัยบ้านจัว และโรงพยาบาลสบปราบ
3. กลุ่มผู้นำชุมชน คือผู้นำแบบทางการเช่นผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน อสม. ผู้นำทางธรรมชาติเช่นผู้สูงอายุ แม่บ้าน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในชุมชน
4. ประชาชนทั่วไปในชุมชนบ้านจัว ตำบลสบปราบ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

### วิธีการและการเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องวิถีการดำเนินชีวิตที่มีผลต่อการเกิดโรคเบาหวานนั้น มีอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งสิ่งแวดล้อมทางสังคม ทางกายภาพ ตลอดจนปัจจัยและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิต เพื่อให้ได้คำตอบที่แท้จริง และการเก็บข้อมูลเป็นไปตามหลักวิชาการเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมีการดำเนินการ ดังนี้

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดลำปาง สาธารณสุขอำเภอสบปราบ และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลในพื้นที่เป้าหมาย
2. ชี้แจงให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย
3. แนะนำตัวต่อผู้นำชุมชนและขอความสะดวกต่อผู้นำชุมชน โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ในการเข้าไปในพื้นที่ หลังจากนั้นเข้าไปในพื้นที่โดยการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนจนได้รับการยอมรับ
4. ศึกษาสภาพแวดล้อม บริบทของชุมชน โดยใช้กลุ่มผู้สูงอายุและผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้านเพื่อทราบข้อมูล ลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านในอดีตจนถึงปัจจุบัน สภาพแวดล้อมทางสังคม พฤติกรรมของบุคคลในชุมชนโดยการที่ผู้วิจัยเข้าไปเก็บ ข้อมูลด้วยตนเอง

## เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การบันทึกภาคสนามหรือการบันทึกปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือดังต่อไปนี้

### 1. วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

การสังเกต หมายถึง การเฝ้าดูสิ่งที่เกิดขึ้นหรือปรากฏขึ้นอย่างเอาใจใส่ และกำหนดไว้อย่างมีระเบียบวิธี เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นกับสิ่งอื่น เป็นวิธีการเบื้องต้นในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับปรากฏการณ์ หรือพฤติกรรมของบุคคล สิ่งแวดล้อมต่างๆ ในชุมชน โดยอาศัยประสาทสัมผัสของผู้สังเกตตามสภาพความเป็นจริง จัดเป็นข้อมูลแบบปฐมภูมิ และมีความเชื่อถือมาก ประโยชน์ของการสังเกต คือ ช่วยให้การวิจัยบรรลุจุดมุ่งหมาย เป็นวิธีการที่สามารถวางแผนการสังเกตการณ์ได้อย่างเป็นระบบ

การสังเกตที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 แบบ คือ

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) บางครั้งเรียกกันว่า การสังเกตภาคสนาม (Field Observation) หรือการสังเกตเชิงคุณภาพ (Qualitative Observation) เป็นการสังเกตที่ผู้วิจัยเข้าไปใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มคนที่ศึกษา มีการร่วมกระทำกิจกรรมด้วยกัน ผู้วิจัยต้องเรียนรู้ เข้าใจภาษาที่เป็นพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิด ความหมาย สภาพแวดล้อม สังคมของชุมชน วิถีชีวิต การสังเกตแบบนี้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ การสังเกต การซักถาม และการจดบันทึก

2. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non – Participant Observation) เป็นการสังเกตโดยตรงโดยที่ผู้วิจัยเฝ้าสังเกตอยู่ภายนอกโดยไม่เข้าไปร่วมกิจกรรมที่ทำอยู่ ผู้ถูกสังเกตจะ unaware เพราะอาจมีผลกระทบต่อพฤติกรรมให้ผิดไปจากปกติ เช่น สังเกตจากการรับประทานอาหารของผู้ป่วยเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลิน จากการเยี่ยมบ้าน สังเกตการเลือกซื้ออาหารเพื่อนำไปบริโภคจากตลาดในหมู่บ้าน

การเตรียมตัวของผู้สังเกต

ผู้วิจัยเตรียมตัวในเรื่องแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับสิ่งที่จะศึกษา รวมทั้งทบทวนข้อมูลที่มีอยู่ และจัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับจดบันทึก

ผู้วิจัยได้สร้างกรอบในการสังเกตโดยใช้กรอบการสังเกตของ อ.สุภางค์ จันทวานิช โดยแบ่งตามประเภทปรากฏการณ์ทางสังคม ออกเป็น 6 ประเภท คือ

1. การกระทำ คือการใช้ชีวิตประจำวัน เป็นการกระทำหรือพฤติกรรมต่างๆของบุคคลที่อยู่ในชุมชน รวมถึงการปฏิบัติตน การดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวานในชุมชน เช่นการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย

2. แบบแผนการกระทำ คือ การกระทำหรือพฤติกรรมที่เป็นกระบวนการมีขั้นตอนและมีลักษณะต่อเนื่องจนเป็นแบบแผน เช่น กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ ขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆในหมู่บ้าน การสังเกตแบบนี้จะชี้ให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในชุมชน

3. ความหมาย คือ การให้ความหมายแก่การกระทำหรือแบบแผนพฤติกรรม คือ การที่บุคคลมองตัวเองในสังคม และเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมและวัฒนธรรม เป็นการกระทำใน ข้อ 1 และข้อ 2 ที่กล่าวมา

4. ความสัมพันธ์ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชน เพราะจะทำให้เข้าใจโครงสร้างของสังคมได้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ระหว่างกลุ่ม ในสังคม เช่น ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ทางเศรษฐกิจ

5. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน คือ การที่บุคคลยอมให้ความร่วมมือและยอมเป็นส่วนประกอบของโครงสร้างของสังคม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

6. สภาพสังคม คือ สภาพทุกสิ่งทุกอย่างใน ข้อ 1 ถึง 5 เป็นภาพรวมทุกแง่ทุกมุมที่ผู้วิจัยประเมินได้ ได้แก่ ความหมายทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล วัฒนธรรม ความเชื่อ การทำมาหากิน การควบคุมพฤติกรรมของสมาชิก ฯลฯ

ผู้วิจัยใช้ประเด็นการสังเกตแบบกว้าง ๆ ดังนี้

1. สังเกตลักษณะทางกายภาพของชุมชนว่าเป็นอย่างไรมีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนอย่างไรบ้าง โดยได้จากขณะเดินสำรวจชุมชน

2. สังเกตลักษณะทางสังคม เช่น ความเชื่อ ทศนคติ วัฒนธรรมประเพณี ความสัมพันธ์ภายในชุมชนโดยเข้าไปร่วมในกิจกรรม งานบุญต่างๆ ทั้งในบ้าน วัด และโรงเรียน

3. สังเกตจากผู้ป่วยเบาหวานในขณะติดตามเยี่ยมบ้าน เช่น ลักษณะความเป็นอยู่ การบริโภคอาหาร การเลือกอาหาร

4. สังเกตกิจกรรมของชุมชน ความร่วมมือ และความสัมพันธ์ในชุมชนว่าเป็นอย่างไร

5. สังเกตจากกลุ่มผู้ป่วยขณะทำ Focus Group

## 2. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview)

การสัมภาษณ์ เป็นการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ใช้ได้ทั่วไปกับผู้ให้ข้อมูลทุกระดับการศึกษา มีความยืดหยุ่น มีโอกาสซักถามคำถามเพิ่มเติม หรืออธิบายขยายความ และขณะสัมภาษณ์ยังสามารถสังเกตพฤติกรรมต่างๆ สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง ความรู้สึกของผู้ตอบได้

การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์แบบนี้นิยมใช้กันมาก เป็นวิธีการพูดคุยกันโดยที่ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายว่าต้องการได้ข้อมูลเรื่องใด ผู้สัมภาษณ์จะต้องปล่อยให้บรรยากาศของการสัมภาษณ์เป็นไปอย่างง่ายๆ ไม่มีพิธีรีตรอง ไม่เป็นทางการ ไม่เคร่งครัดในขั้นตอนและลำดับของข้อคำถาม ทำให้ทราบระบบคิด ทำที่ ทักษะคิดและการให้ความหมายของบุคคลต่อเหตุการณ์ต่างๆซึ่งเป็นไปตามบริบททางวัฒนธรรมของชุมชน

ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะสัมภาษณ์ และทำความเข้าใจกลุ่มตัวอย่างจากข้อมูล วางแผนการสัมภาษณ์โดยการเตรียมคำถาม กำหนดเวลาการสัมภาษณ์ เตรียมอุปกรณ์และจดบันทึกที่เหมาะสม

ขั้นเริ่มสัมภาษณ์ แนะนำตนเองต่อผู้ให้ข้อมูล ให้ความสำคัญและยกย่อง สร้างบรรยากาศ ทักทายด้วยอวยชัยอันดี บอกวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ และขออนุญาตบันทึกข้อมูลจากผู้ถูกสัมภาษณ์

ขั้นสัมภาษณ์ ถามคำถามที่เตรียมไว้ ตั้งใจฟัง ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและเป็นคำพูด ที่สุภาพ ป้อนคำถามให้เหมาะสมกับจังหวะการสนทนา

ขั้นบันทึกข้อมูล จดบันทึกตามความเป็นจริง ตามลำดับหัวข้อในการสัมภาษณ์และบันทึกเฉพาะใจความสำคัญหลังเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ ตรวจสอบการสัมภาษณ์และลงบันทึกในส่วนที่ยังไม่ครบถ้วนเพื่อติดตามการสัมภาษณ์ในครั้งต่อไป

ผู้วิจัยใช้กลุ่มสัมภาษณ์ 2 กลุ่มคือ กลุ่มประชาชนทั่วไป และกลุ่มผู้ป่วยเบาหวาน โดยมีประเด็นการสัมภาษณ์แบบกว้างๆ ดังนี้

กลุ่มประชาชนทั่วไป ประเด็นการสัมภาษณ์ เช่น วิถีชีวิตในอดีตและปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่มีผลต่อวิถีชีวิต ทักษะคิด ความรู้เรื่องโรคเบาหวาน การปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพในอดีตและปัจจุบัน

การสัมภาษณ์ผู้ป่วยเบาหวาน ประเด็นในการสัมภาษณ์ ในเรื่องข้อมูลทั่วไป ข้อมูลวิถีชีวิตในด้านการรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการกับความเครียด ตลอดจนปัจจัยและองค์ประกอบต่างๆ ที่มีผลต่อการเกิดโรคเบาหวาน

### 3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group )

เป็นการสนทนาในชั้นละเอียดลึกซึ้ง เป็นการใช้พลวัตรกลุ่มเพื่อกระตุ้นให้บุคคลแสดงความคิดเห็น และทัศนคติออกมาอย่างเปิดเผยและจริงใจในขณะที่สนทนา การสนทนากลุ่มในแต่ละครั้งจะใช้กลุ่ม จำนวน 8 – 10 คน โดยการสร้างบรรยากาศในการสนทนากลุ่มแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 30 นาทีถึง 1 ชั่วโมง โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนา ในระหว่างการสนทนากลุ่มจะสังเกตเพื่อหาผู้ที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลในแนวคิดจากกลุ่มที่ทำการสนทนาอย่างน้อย 1 – 2 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์เจาะลึก

องค์ประกอบการสนทนา

1. บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึก ผู้เข้าร่วมสนทนา
2. แนวทางการสนทนา
3. อุปกรณ์ต่างๆ ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึก ปากกา ดินสอ เครื่องดื่มของขบเคี้ยว
4. สถานที่และระยะเวลา คือเป็นสถานที่ภายในชุมชน เวลาที่ใช้ไม่เกิน 2 ชั่วโมงต่อกลุ่ม

ขั้นตอนในการจัดสนทนากลุ่ม

1. คัดเลือกกลุ่มสนทนา
2. นำผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มพร้อมกัน ณ สถานที่ที่จัดให้มีการสนทนา
3. ดำเนินการสนทนากลุ่ม แนะนำผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึกการสนทนา ผู้เข้าร่วมสนทนา บอกวัตถุประสงค์ในการสนทนาพร้อมกับสร้างบรรยากาศแบบเป็นกันเอง โดยเชื้อเชิญผู้เข้าร่วมสนทนาที่เกี่ยวข้อง รับประทานอาหารเครื่องดื่ม ของขบเคี้ยว และขออนุญาตผู้เข้าร่วมสนทนาจัดบันทึก หรือบันทึกเสียงสนทนา

4. เริ่มการสนทนาโดยยึดแนวทางการสนทนาที่มีอยู่เป็นหลัก ดูความเหมาะสมสามารถยืดหยุ่นได้แล้วแต่สถานการณ์กลุ่มพาไป เมื่อแน่ใจว่าได้เนื้อหาตามที่ต้องการในแนวทางการสนทนาแล้ว จบการสนทนาโดยเปิดโอกาสผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มซักถาม ปิดการสนทนาโดยกล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมสนทนา

4. การจัดบันทึกภาคสนาม โดยการจดบันทึกรายละเอียดในขณะที่เข้าไปศึกษาในชุมชน ทั้งรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม การพูดคุยกับคนในชุมชน เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน หากข้อมูลยังไม่ครบถ้วนหรือไม่ชัดเจน ต้องเข้าไปเก็บเพิ่มเติม

5. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป โดยผู้วิจัยขออนุญาตผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ทุกครั้งที่บ้านพักและถ่ายรูป

#### การตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

##### การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูลควบคู่กันไปตลอด โดยตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้เพียงพอ ครอบคลุมหรือไม่ ข้อมูลที่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบ สามเส้า คือ

1. การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งข้อมูลบุคคลที่ต่างกัน ได้แก่การเปลี่ยนแปลงแหล่งข้อมูลบุคคลที่ใช้หลากหลายออกไป เช่น เคยสัมภาษณ์ นาย ก ในเรื่อง ทักษะคิดต่อโรคเบาหวาน ก็เปลี่ยนเป็นการสัมภาษณ์ นาย ข ในเรื่องเดียวกัน เพื่อตรวจสอบว่าทักษะคิดต่อโรคเบาหวาน หลากยบุคคลเป็นอย่างไร สอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไร เพราะอะไร

2. การตรวจสอบข้อมูลในสถานที่ต่างกัน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงสถานที่ได้ข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากผู้ป่วยจากการสนทนากลุ่มในสถานที่ในชุมชน อาจเก็บข้อมูลจากผู้ป่วยคนเดียวกันในสถานที่อื่น เช่น บ้าน

3. การตรวจสอบข้อมูลในเวลาที่แตกต่างกัน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงช่วงเวลาที่ได้รับข้อมูล เช่น เคยเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการบริโภคอาหารของผู้ป่วยในช่วงเวลาเช้าก็เปลี่ยนเป็นการเก็บข้อมูลในเวลาเย็น เป็นต้น

##### การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกจัดระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นหมวดหมู่ ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย โดยนำเอาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาร่วมวิเคราะห์ข้อมูลตามปรากฏการณ์ที่ได้และหาความสัมพันธ์ของข้อมูล การตีความ การสังเคราะห์ เพื่อให้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจต่อวิถีชีวิตชุมชน โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากในอดีตและสภาพปัจจุบันของชุมชน สภาวะแวดล้อมต่างๆทั้งด้านกายภาพ ฐานะเศรษฐกิจ สภาพสังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี ค่านิยม ที่เป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของคนในชุมชน และส่งผลให้เกิดโรคเบาหวาน โดยมีปัจจัยเงื่อนไข 3 ด้าน คือ ด้านการบริโภค ด้านการออก

กำลังกาย ด้านความเครียดและการจัดการกับความเครียด ซึ่งผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล 2 วิธี คือ

1. การจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) เป็นการจัดข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ หรือประเภทโดยใช้เกณฑ์ตามคุณลักษณะที่ข้อมูลนั้นมีอยู่ร่วมกันเป็นตัวจำแนก ผู้วิจัยใช้การจำแนกข้อมูลในระดับเหตุการณ์ (Event) หรือวิเคราะห์เหตุการณ์โดยใช้ทฤษฎีของ Lofland ซึ่งจำแนกเหตุการณ์ออกเป็น 6 ด้าน คือ

- สภาพสังคม (Setting) คือ สภาพการณ์หรือเหตุการณ์ที่ทำการศึกษายู่ เป็นการตอบคำถามว่าใคร ที่ไหน และเมื่อไหร่
- พฤติกรรม (Acts) คือ พฤติกรรม การกระทำที่ผู้สังเกตเห็นในเหตุการณ์ในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง เป็นการตอบคำถามว่า ใครอะไร
- แบบแผนพฤติกรรม (Activity) คือ แบบแผนพฤติกรรมที่กระทำอย่างต่อเนื่อง โดยมีความสัมพันธ์กับบุคคลบางคนหรือบางกลุ่ม เป็นการตอบคำถามว่า อย่างไร และอาจตอบคำถามว่า ทำไม บางส่วน
- ความสัมพันธ์ (Relationship) คือ ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคลในชุมชน สังคม เป็นการตอบคำถามเรื่องใครกับใคร
- การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์หนึ่งของกลุ่มคนในชุมชนร่วมกัน เป็นการตอบคำถามว่า มีใครบ้าง
- ความหมาย (Meaning) คือ การให้ความหมายหรือการอธิบายการรับรู้เหตุการณ์ของผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ทั้งในด้านความคิด ความเชื่อ ค่านิยม เป็นการหาข้อมูลว่าบุคคลมองตนเองในเหตุการณ์ อย่างไรและทำไมจึงมีพฤติกรรมเช่นที่ได้ทำไป

2. การวิเคราะห์โดยการสร้างข้อสรุปอุปนัย (Analytic Induction) (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2543 หน้า 106) คือ การสร้างข้อสรุปที่แสดงความเชื่อมโยงระหว่างเหตุการณ์หรือข้อมูลสองอย่างขึ้นไป เช่น ความเป็นอยู่ในสังคม พฤติกรรมที่ปฏิบัติเป็นประจำของชุมชน เป็นต้น โดยเริ่มต้นผู้วิจัยตั้งสมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) จากข้อมูลหรือเอกสารที่มีอยู่หลังจากนั้นเมื่อได้ข้อมูลเพิ่มขึ้นก็จะวิเคราะห์ข้อมูลหาความเชื่อมโยงของข้อมูลและสร้างสมมติฐานงานชิ้นใหม่ได้ตลอดเวลา เมื่อพบว่าสมมติฐานนั้นถูกต้องจึงจะเป็นข้อสรุปที่ได้ของงานวิจัย